

PROJEKT

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW
AZBESTOWYCH Z TERENU MIASTA I GMINY
OPATÓW**

Opatów 2010

1. Wstęp.

Przygotowanie programu usuwania wyrobów azbestowych stanowi jedno z zadań samorządu gminnego określonego w "Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032" przyjętym przez Radę Ministrów 14 lipca 2009 roku.

Główne cele Programu:

1. Usunięcie i utylizacja wyrobów zawierających azbest,
2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu,
3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program określa kompetencje i zadania dla poszczególnych organów administracji publicznej.

Do zadań samorządu gminnego należy:

1. Gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest,
2. Przygotowanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach punktów gromadzenia odpadów,
3. Organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości,
4. Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,
5. Inspirowanie właściwej postawy ludności w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
6. Współpraca z samorządem wojewódzkim i powiatowym w zakresie inwentaryzacji i opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
7. Współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
8. Współpraca z organami kontroli, inspekcji sanitarnej, inspekcji pracy, nadzoru budowlanego oraz ochrony środowiska/.

9. Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest stanowi w ostatnich latach priorytet w walce z odpadami niebezpiecznymi ze względu na zagrożenie zdrowia ludności i ochrony środowiska naturalnego. Okres usuwania wyrobów azbestowych na terytorium Polski określono do 2032 roku.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Opatów ma na celu:

- wypełnienie obowiązku ustawowego dot. posiadania i wdrażania programu,
- usunięcie do 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy,
- możliwość ubiegania się o dofinansowanie działań związanych z demontażem, transportem i utylizacją wyrobów azbestowych,
- poprawę stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy Opatów,
- pomoc mieszkańcom Gminy w realizacji kosztownej wymiany płyt azbestowo – cementowych zgodnie z przepisami prawa.

2. Charakterystyka Gminy Opatów.

Miasto i gmina Opatów, położona jest u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych i turystycznych. Leży w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego nad rzeką Opatówką lewym dopływem Wisły na silnie sfałdowanym terenie urodzajnych lessów u zbiegu dróg krajowych nr – 9 Radom – Rzeszów, nr- 74 Kielce- Kraśnik, Lublin.

Miasto i gmina zajmuje powierzchnię 113,39 km² z czego na miasto przypada 9,36 km². Liczba ludności: 12582 mieszkańców gminy, w tym: miasto 6928.

W skład gminy wchodzi 28 sołectw Liczba gospodarstw rolnych na terenie gminy /ogółem/ - 1196. Użytki rolne zajmują 10 317 ha., co stanowi ok. 91 % ogólnej powierzchni gminy.

Gmina Opatów położona jest w rejonie gdzie nie ma znaczących przemysłowych źródeł zanieczyszczenia powodujących degradację środowiska naturalnego.

3. Informacje na temat azbestu i jego szkodliwości.

Azbest jest nazwą handlową 6 różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli występujących w postaci włóknistych skupień. Pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez setki lat. Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, a szerokie zastosowanie uzyskał w ostatnich stu latach. Służył on do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych, elewacyjnych oraz rur.

Trwałość płyt azbestowo - cementowych szacuje się na 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Korodujące wyroby zawierające azbest uwalniają pył azbestowy, który wnika do organizmu wywołuje poważne choroby układu oddechowego. Dlatego władze samorządowe Gminy Opatów mając na uwadze zdrowie mieszkańców oraz wymogi prawne podejmują działania w kierunku likwidacji wyrobów zawierających azbest występujących na terenie Gminy.

Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają ww. wyroby, powinny one zostać usunięte ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku. W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji: pokryć dachów (eternit falisty i płaski), płyt elewacyjnych i balkonowych, rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania, sprzęgieł i hamulców do wind, różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, przewodów centralnego ogrzewania, ognioodpornych kocy azbestowych.

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z tym powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów już istniejących, m.in. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z dnia 28 sierpnia 1997 r. z późn. zm.).

Azbest jest wyrobem twardym, nieuszkodzony nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi związanego z emisją włókien do powietrza. Problem szkodliwości pojawia się wtedy, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów

zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.). Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Istotne znaczenie dla wielkości poziomu zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, jakie powstają np. podczas prac demontażowych, ma zasada obniżania emisji pylenia: przez nawilżanie wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu.

Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu. Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do szeregu chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest), międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości). Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko choroby. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel, duszności.

Wszystkie rodzaje azbestu umieszczone są na liście czynników rakotwórczych stanowiącej załącznik 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 11.09.1996r. (Dz.U. Nr 121, poz. 571) w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki. Dla uniknięcia groźby chorób organizm nie powinien być ekspozowany na powietrze znacznie zanieczyszczone tymi pyłami. Ekspozycja nieznaczna, przypadkowa wydaje się nieunikniona, tak z uwagi na rozpowszechnienie wyrobów azbestowych do niedawna będących w powszechnym użyciu, jak z powodu konsekwencji tego rozpowszechnienia – stałej obecności zmiennych na ogół niewielkich poziomów pyłów azbestu, występujących w powietrzu atmosferycznym w sposób naturalny.

Usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest przez przypadkowe i nieprofesjonalne firmy lub na własną rękę zwiększa zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców.

4. Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

Demontaż pokryć azbestowo - cementowych jest ściśle regulowany przepisami prawnymi. Według obowiązującego prawa prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne. Prace mające na celu usunięcie z obiektu wyroby zawierające azbest powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego. Wykonawca prac, polegających na usunięciu wyrobów zawierających azbest zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie odpowiednich osłon,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m przy stosowaniu osłon,
- umieszczenia tablic ostrzegawczych o treści: **„Uwaga! Zagrożenie azbestem”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”,**
- zastosowania odpowiednich środków technicznych celem zmniejszenia emisji włókien azbestu.

Prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi. Zapewnienie powyższego wymaga:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywania w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.), tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze

Demontaż wyrobów zawierających azbest nierozzerwalnie związany jest z procesem powstawania odpadów. Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych. W województwie świętokrzyskim takie składowisko znajduje się w miejscowości Dobrów gm. Tuczępy. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest należy do właściciela nieruchomości. Jednak poważną przeszkodą jest brak środków finansowych, co uniemożliwia większości właścicielom nieruchomości podejmowanie działań związanych z usuwaniem azbestu, który występuje m.in. w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków. Jednym ze sposobów przyspieszenia przez mieszkańców procesu usuwania wyrobów zawierających azbest i jednocześnie zabezpieczenia środowiska przed zagrożeniem spowodowanym nieodpowiednim postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest jest pomoc w sfinansowaniu ze źródeł zewnętrznych np. kosztów usuwania, transportu i unieszkodliwiania powstałych przy tym odpadów.

5. Diagnoza stanu istniejącego, bilans wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Opatów

Na terenie Gminy Opatów wyroby zawierające azbest występują głównie w postaci pokryć dachowych na budynkach mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych. Są to płyty azbestowo – cementowe - tzw. eternit falisty i płaski. Gmina poprzez sołtysów i pracowników przeprowadziła inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie całej gminy.

Zbiorcze wyniki inwentaryzacji przedstawia poniższa tabela.

Zestawienie ilościowe płyt azbestowo - cementowych na terenie Gminy Opatów – stan na dzień 31.12.2008r.

Lp.	Miejscowość lub nazwa ulicy	Zestawienie ilościowe płyt azbestowo-cementowych	
		(m ²)	(Mg)
1.	Nagórna I	800	9,60
2.	Nagórna II	260	3,12
3.	Kadłubka	1200	14,40
4.	Zacisze	925	11,10
5.	Sienkiewicza	1960	23,52
6.	Batalionów Chłopskich	150	1,80
7.	Mendyka	135	1,62
8.	Hejnickiego	1020	12,24
9.	Górna	650	7,80
10.	Słowackiego	3510	42,12
11.	Ćmielowska	3460	41,52
12.	Słoneczna	380	4,56
13.	Legionów	1900	22,80
14.	Czernika	2880	34,56
15.	Armii Krajowej	470	5,64
16.	1-go Maja	4155	49,86
17.	Kania	572	6,86
18.	Cegielniana	2810	33,72
19.	Świętokrzyska	1525	18,30
20.	Konopnickiej	130	1,56
21.	Żeromskiego	722	8,66
22.	Mickiewicza	565	6,78
23.	Lipowska	1675	20,10
24.	Kościuszki	5083	60,99
25.	Okalińska	230	2,76
26.	Nowowałowa	160	1,92
27.	Polna	480	5,76
28.	Nowopolna	300	3,60
29.	Nowa	1120	13,44
30.	Kąpielowa	149	1,78
31.	Leszka Czarnego	2148	25,77
32.	Sempołowskiej	2686	32,23
33.	Jagielly	3127	37,52
34.	Szeroka	462	5,54
35.	Grota Roweckiego	158	1,89
36.	Starowałowa	235	2,82
37.	Kilińskiego	1145	13,74

38.	Partyzantów	900	10,80
39.	Dorzeczna	422	5,06
40.	Cmentarna	500	6,00
	Opatów- miasto	51 159	613,90
1.	Kobylany	29 090	349,08
2.	Kochów	12 660	151,92
3.	Gojców	14 054	168,64
4.	Jałowesy	27 695	332,34
5.	Strzyżowice	14 913	178,95
6.	Brzezcie	10 860	130,32
7.	Adamów	4 881	58,57
8.	Balbinów	8 010	96,12
9.	Kobylanki	8 537	102,44
10.	Jurkowice	11 860	142,32
11.	Nikisiałka Duża	8 370	100,44
12.	Nikisiałka Mała	5 007	60,08
13.	Okalina Kolonia	3 564	42,76
14.	Czerników Opatowski	3 930	47,16
15.	Czerników Karski	1 228	14,73
16.	Rosochy	11 209	134,50
17.	Jagnin	7 346	88,15
18.	Oficjałów	7 448	89,37
19.	Kornacice	8 148	97,77
20.	Tomaszów	6 265	75,18
21.	Podole	2 250	27,00
22.	Tudorów	4 300	51,60
23.	Karwów	4 290	51,48
24.	Wąworków	6 736	80,83
25.	Lipowa	2 930	35,16
26.	Zocheinek	2 214	26,56
27.	Okalina Wieś	4 440	53,28
28.	Marcinkowice	5 252	63,02
	Razem Gmina Opatów	288 646	3 463,74

Na terenie Gminy Opatów znajduje się obecnie 288 646 m² płyt eternitowych zawierających azbest, przyjmując że 1 m² eternitu waży 12kg, to do usunięcia i wywozu na składowisko jest 3 464tony wyrobów azbestowych.

6. Organizacja usuwania wyrobów zawierających azbest.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy powinno być zakończone do 2032 roku. Ze względów organizacyjnych podzielono ten okres na trzy podokresy:

- okres I: lata 2010 – 2015 usunięcie 10% eternitu
- okres II: lata 2016 – 2022 usunięcie 30% eternitu
- okres III: lata 2023 – 2032 usunięcie 60% eternitu

Koszt demontażu, transportu i utylizacji 1 tony wynosi ok. 1 000 zł. Szacuje się, że całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych z terenu gminy może wynieść ok. 3 500 tys. zł.

Koszt demontażu transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł.

Zakłada się, że w I okresie tj. do 2015 roku ze względu na wysoki koszt nowego pokrycia dachowego całkowity koszt demontażu, transportu i utylizacji odpadów zawierających azbest zostanie pokryty ze środków własnych gminy przy udziale dotacji i pożyczek Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska lub innych dostępnych dla gminy źródeł. W następnych latach przewiduje się udział właścicieli nieruchomości w kosztach usuwania wyrobów zawierających azbest, po uprzedniej aktualizacji niniejszego programu. Rada Miejska będzie uchwałała corocznie stosowne środki na realizację tego programu.

Główny cel realizacji programu to ochrona ludności i środowiska, tj.

Wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych azbestem u mieszkańców gminy oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko.

Realizując zadanie usunięcia wyrobów azbestowych Gmina każdego roku ogłosi termin przyjmowania od właścicieli nieruchomości wniosków o zamiarze usunięcia eternitu poprzez lokalną prasę, radio Opatów bądź odpowiednie ogłoszenia. Obowiązkiem właściciela nieruchomości będzie zgłoszenie do Starostwa Powiatowego, Wydział Budownictwa, Zagospodarowania Przestrzennego zamiaru wykonania prac związanych z usunięciem eternitu i zmianą pokrycia dachowego. Druki zgłoszeń są dostępne na stronie internetowej Starostwa - / www.opatow.pl/. Gmina Opatów w drodze przetargu lub z firm, które złożą w gminie odpowiednią ofertę na usunięcie wyrobów azbestowych wybierze z pośród podmiotów gospodarczych posiadających decyzję uprawniającą do prac z azbestem na terenie powiatu opatowskiego firmę, która będzie realizowała zadanie na terenie gminy.

7. Bieżący monitoring realizacji Programu.

Elementem zarządzania Programem jest jego systematyczne monitorowanie. W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest w Gminie w kolejnych latach realizacji Programu, tj.: ilości usuniętych i unieszkodliwionych w danym roku odpadów zawierających azbest; ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do usunięcia. Realizacja Programu jest procesem długofalowym, w związku z tym zakłada się jego aktualizację celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych.

8. Podstawy prawne realizacji Programu

USTAWY

1. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.2004.3.20. z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U.2006.156.1118. tekst jednolity z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2008.25.150 – tekst jednolity.).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U.2007.39.251– z późn. zm.).

5. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U.2002.199.1671. z późn. zm.).

ROZPORZĄDZENIA

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów (Dz.U.2001.112.1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych

2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2003 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny

3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U.2002.217.1833) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:

4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.2002.1.12) określa limity stężenia azbestu w powietrzu.

5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz.U.2003.61.549). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.

6. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz.U.2003.120.1126) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.

7. Rozporządzenie Ministra Gosp., Pracy i Polityki Społ. z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U.2003.192.1876). (oraz zmiana-Dz.U.2008 z dnia 10 listopada)

8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społ. z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.2004.71.649)

9. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz.U.2004.280.2771).

10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz.U.2007.106.723).
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U.2005.73.645).
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U.2005.216.1824).
13. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U.2008.201.1237) z dnia 10 listopada.
14. Uchwała Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz.U.2009.124.1033) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.